

спонукання до прочитання книги. Його особливістю є те, що розповідь про книгу подається в образній, інтригуючій формі.

Хмара тегів - (хмара слів, або зважений список, представлена (-ий) візуально) — це візуальне подання списку категорій (або тегів, також званих мітками, ярликами, ключовими словами, тощо).

Брендинг- застосування маркетингових технологій до конкретно-го продукту, продуктової лінійки чи бренду. Сприяє формуванню вмінь каліграфії у дітей і таких психологічних процесів, як пам'ять, сприйняття, уявлення.

7. Віртуальні екскурсії до музеїв, театрів, храмів, святинь рідної землі. Це організаційна форма навчання, що відрізняється від реальної екскурсії віртуальним відображенням реально існуючих об'єктів із метою створення умов для самостійного спостереження, збору необхідних фактів тощо. Дієвий засіб популяризації навчання, науки та культури, розширює світогляд та знання учнів.

8. Діамант – вправа, яка використовується для допомоги учням колективно опрацьовувати і розташовувати у порядку пріоритету довгий перелік ідей. Це прекрасний спосіб організувати спілкування і обговорення проблеми.

Висновок. Використання медіатекстів у взаємозв'язку з іншими ме-тодами дозволяє не тільки заощадити час на уроці, але і збільшити яскравість сприйняття матеріалу, розвивати комунікативні компетенції, внести елементи цікавості та поживати навчальний процес. Електронні навчальні посібники дозволяють збагатити навчання, доповнюючи його різноманітними можливостями комп'ютерних технологій, і роблять його, таким чином, більш цікавим і привабливим для учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики [Текст] : підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : Академія, 2009. – С. 346.
2. Добросклонская Т.Г. Медиатекст: теория и методы изучения / Т. Г. Добросклонская. – Вестник Московского университета.– Серия 10. Журналистика. – М., 2005. – С.28-34.
3. Добросклонская Т.Г. Вопросы изучения медиатекстов: опыт
4. исследования современной английской медиаречи / Т. Г. Добросклонская.
5. Рогозина И. В. Медиа-картина мира: когнитивно-семиотический аспект / И.В. Рогозина. – автореф. дис. доктора пед. наук: 10.02.19: Барнаул, 2003.
6. Солганик Г.К. К определению понятия «текст» и «медиатекст» / Г.К. Солганик. – Вестн. Моск. ун-та. Сер. 10. Журналистика. – 2005. – №2. – с.
7. Цепова І.В. Розвиток навичок мовленнєвої діяльності молодших школярів: аудіювання, говоріння. - Харків: Ранок, 2008. – с. 122 – 124.

Кузьмічева Олена

Науковий керівник – доц. Адамська З.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ

Зростання невизначеності і мінливості сучасного світу загострює проблему гармонійного співвіднесення внутрішнього (емоційне здоров'я) і зовнішнього (сприятливий комунікативний статус) благополуччя людини. У зв'язку з цим особливою актуальності набуває дослідження ролі емоційного інтелекту в соціально-психологічній адаптації особистості, зокрема вивчення здатності до розуміння та управління емоціями.

Проблема емоційного інтелекту активно розглядається як зарубіжними (Р. Бар-Он, Дж. Блок, Х. Вейсінгер, Д. Гоулман, Д. Карузо, Д. В. Люсін, Дж. Мейер, П. Саловей, Г. Орме, Д. Слайтер, Р. Стернберг), так і вітчизняними дослідниками (О. І. Власова, С. П. Дерев'янка, В. В. Зарицька, Н. В. Коврига, Е. Л. Носенко, М. М. Шпак та ін.). Однак дискусійним все ще залишається питання сензитивного періоду розвитку емоційного інтелекту. Більшість дослідників схилиються до думки, що цим періодом є дитинство. Зокрема, зазначають, що основні структурні елементи емоційного інтелекту починають розвиватись у молодшому шкільному віці, а розвиваються і вдосконалюються впродовж підліткового віку. Особливу

увагу розвиток EQ важливо звернути саме в молодшому підлітковому віці, що й визначило мету нашої статті, яка полягає в концептуалізації психологічних особливостей розвитку емоційного інтелекту в молодших підлітків на основі аналізу актуальних досліджень.

Проблема емоційного інтелекту вперше була поставлена Г. Гарднером, чия модель мультифакторного інтелекту включає два варіанти особистісного інтелекту: інтерперсональний та інтраперсональний. Емоційні здібності, в свою чергу, виступають як емоційна складова обох цих сфер [9].

У сучасних працях представлено дві моделі емоційного інтелекту: 1) модель здібностей, в якій подана ідея про перетин пізнання і емоцій (Дж. Майер і П. Саловей); 2) змішана модель (поєднання інтелектуальних, емоційних і особистісних властивостей людини).

Згідно першої моделі основними компонентами емоційного інтелекту є основні некогнітивні знання (емоційна компетентність) і навички (здатність контролювати і регулювати зовнішні прояви емоцій і почуттів). У рамках цієї моделі емоційний інтелект визначається як набір ієрархічно організованих здібностей, пов'язаних з переробкою інформації, які об'єднуються в чотири групи:

1. Ідентифікація емоцій.
2. Використання емоцій для підвищення ефективності мислення і діяльності.
3. Розуміння емоцій.
4. Управління емоціями [2].

Л.Д. Дьоміна, Т.В. Маняніна розглядають емоційний інтелект як такий, що характеризує здібності суб'єкта до розуміння і управління емоціями, як структуротворний компонент психологічної культури особистості [4].

М.М. Шпак визначає емоційний інтелект як «інтегральну властивість особистості, яка відображає пізнавальну здатність людини до розуміння емоцій та управління ними шляхом когнітивної обробки емоційної інформації, і забезпечує психологічне благополуччя особистості та успішність соціальної взаємодії й спілкування» [8, с. 83].

А.С. Кравченко відзначає, що рівень розвитку самосвідомості. Емоційні реакції найближчого оточення на дії дитини не тільки виступають як умова розвитку синтонності, але є орієнтиром для самоставлення та розвитку самооцінки. Основи реалістичного сприйняття себе та самоприйняття закладаються на ранніх стадіях онтогенезу, визначаючись початковим прийняттям дитини з боку батьків [5].

Особливої уваги заслуговує питання біологічних і соціальних передумов розвитку емоційного інтелекту. Дослідниками описуються біологічні передумови розвитку емоційного інтелекту:

- рівень емоційного інтелекту батьків – чим вищий рівень емоційного інтелекту в батьків і сімейний дохід, тим вищі показники емоційного інтелекту у дітей. Відповідно до теорії Д. Гоулмана, кар'єрні та матеріальні успіхи є зазвичай наслідком високого емоційного інтелекту [3];

- правопівкульний тип мислення – права півкуля відповідає за творчість, уяву, креативність, інтуїцію, емпатію. Люди з розвиненою правою півкулею краще розпізнають емоції інших за мовною інтонацією, оскільки правопівкульний тип мислення пов'язаний із невербальним інтелектом. Таким чином, домінування правої півкулі виступає передумовою розвитку емоційного інтелекту;

- особливості темпераменту – розумова активність, екстравертів більше спрямована на зовнішній світ, ніж на самих себе, тобто вони більш здатні до формування адекватної емоційної відповіді на дії і почуття інших людей.

До соціальних передумов емоційного інтелекту відносять: 1) синтонність яка змінюється раціоналізацією; 2) рівень розвитку самосвідомості дитини; 3) впевненість у своїй емоційній компетентності; 4) емоційно стабільні стосунки між батьками; 5) рівень освіти батьків і сімейний дохід; 6) релігійність [1].

Ми, як і більшість дослідників (І. Андрєєва, Д. Гоулман, Е. Л. Носенко, Н. В. Коврига та ін.), розглядаємо емоційний інтелект як репертуар емоційних компетенцій, які піддаються формульованню впливам, а тому, вважаємо, що емоційний інтелект можна і потрібно розвивати на основі емоційної зрілості шляхом формування емоційної компетентності особистості в молодшому підлітковому віці.

Серед вітчизняних психологів проблему підліткового віку досліджували І. С. Булах, Т. П. Гончаренко, Т. С. Гурлева, А. М. Наточуй, Т. Ю. Нечитайло, Н. Б. Хамська та ін. У зарубіжній психології проблемою підліткового віку займалися Р. Бенедикт, Л. І. Божович, Дж. Бірр, Б. Бромлей, Л. С. Виготський, Г. Грім, Д. Б. Ельконін, Е. Еріксон, І. С. Кон, К. Левін, Д. Майерс, М. Мід, Ж. Піаже, З. Фрейд, С. Холл, Е. Шпрангер та ін.

Зокрема, характерними рисами підлітка О. М. Собченко вважає такі:

1. Формування і розвиток теоретичного дискурсивного мислення (яке ґрунтується на міркуванні), логічної пам'яті.

2. Почуття дорослості проявляється у прагненні до самостійності, незалежності, прагненні робити щось «не іграшкове», а реально корисне, соціально значуще.

3. Прагнення до самопізнання, у процесі якого величезне значення має розвиток рефлексії – здатності до аналізу власних думок, почуттів, станів, вчинків.

4. Пошук ідеалів, прагнення бути схожим на свій ідеал.

5. Перехід від орієнтації на оцінку оточуючих до орієнтації на самооцінку. Спочатку підліток дивиться на себе як би «ззовні», зіставляє себе з іншими, порівнює. Поступово він починає оцінювати себе, орієнтуючись на свій ідеальний образ «Я», тобто яким він хоче бути.

6. Підвищена чутливість до оцінок оточуючих, вразливість. У багатьох підлітків виникають комплекси неповноцінності з приводу їх зовнішності, манери поведінки, через те, що вони не відповідають тим вимогам, які самі до себе пред'являють. Тому думка оточуючих на фоні таких переживань може бути сприйнята дуже болісною.

7. Прагнення спілкуватися з однолітками. Так підлітки вчать встановлювати і підтримувати контакти, досягати успіху в суспільстві.

8. Відчуження від дорослих, як правило, відбувається у тих сім'ях, де батьки продовжують поводитися з підлітком як з маленькою дитиною, використовують тиск, всупереч бажанню підлітка проявляють надмірну цікавість до його особистих справ.

9. Прагнення отримати визнання серед однолітків, тобто мати компанію друзів, де цінують, а головне – визнають успішним, гідним, просто дорослим. Така мета особливо вадлива для тих підлітків, чії батьки не визнають нових потреб свого сина або доньки [7].

Г. М. Прихожан основними завданнями розвитку періоду 11-12 років визначає:

- формування нового рівня мислення, логічної пам'яті, вибіркової, стійкої уваги;
- формування широкого спектру здібностей та інтересів, виділення кола стійких інтересів;

- формування інтересу до іншої людини як особистості;
- розвиток інтересу до себе, прагнення розібратися у своїх здібностях, вчинках, формування первинних навичок самоаналізу;

- розвиток і зміцнення відчуття дорослості, формування адекватних форм ствердження самостійності, особистісної автономії;

- формування відчуття власної гідності, внутрішніх критеріїв самооцінки;

- розвиток форм і навичок особистісного спілкування в групі однолітків, способів взаєморозуміння;

- розвиток моральних відчуттів, вміння співчувати іншим людям;

- формування уявлень про зміни, що відбуваються, пов'язані із зростанням і статевим дозріванням [6].

Підлітковий вік відносять до так званих критичних періодів життя людини. В основі кризи – конфлікт між новими психологічними потребами, які виникають у цьому віці, і відсутністю можливості або нездатністю їх задовольнити. Це протиріччя є відправним пунктом, поштовхом для особистісного розвитку та напрацювання нового досвіду, який допоможе у подоланні психологічної кризи і виході на новий рівень розвитку особистості.

На основі теоретичного аналізу різних підходів науковців (І. Андреева, Д. Гоулман, Дж. Майер, П. Саловей, Є. Носенко, Н. Коврига, Д. Люсін, М. Шпак та ін.) нами обґрунтовано комплексну структуру емоційного інтелекту молодших підлітків, основними компонентами якої визначено такі компоненти: когнітивний (здатність розуміти власні емоції та почуттів; вміння пізнавати емоційні стани інших людей), емоційний (уміння адекватно проявляти емоційне ставлення, емпатію, інтерес до іншої людини) і конативний (емоційна саморегуляція

поведінки, діяльності). Саме ця структура лягла в основу нашої комплексної програми емпіричного дослідження.

Таким чином, здійснений нами теоретико-методологічний аналіз основних підходів до визначення поняття емоційний інтелект у зарубіжній (Р. Бар-Он, Дж. Блок, Х. Вейсінгер, Д. Гоулман, Д. Карузо, Д. В. Люсін, Дж. Мейєр, П. Саловей, Г. Орме, Д. Слайтер, Р. Стернберг та ін.) та вітчизняній психології (О. І. Власова, С. П. Дерев'янка, В. В. Зарицька, Н. В. Коврига, Е. Л. Носенко, М. М. Шпак та ін.) дозволив нам визначити, що емоційний інтелект – це інтегральна властивість особистості, яка відображає пізнавальну здатність людини до розуміння емоцій та управління ними шляхом когнітивної обробки емоційної інформації, і забезпечує психологічне благополуччя особистості та успішність соціальної взаємодії й спілкування.

Оскільки в молодшому підлітковому віці виникає почуття дорослості, прагнення до самопізнання; підвищена чутливість до оцінок оточуючих, вразливість; прагнення спілкуватися з однолітками; відчуження від дорослих; прагнення отримати визнання серед однолітків, саме в цей період потрібно розвивати емоційний інтелект. Основними компонентами комплексної структури емоційного інтелекту молодших підлітків визначено когнітивний (здатність розуміти власні емоції та почуття; вміння пізнавати емоційні стани інших людей), емоційний (уміння адекватно проявляти емоційне ставлення, емпатію, інтерес до іншої людини) і конативний компоненти (емоційна саморегуляція поведінки, діяльності). Саме ця структура лягла в основу комплексної програми емпіричного дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева И. Н. Эмоциональный интеллект как феномен современной психологии: монография. Новополюцк: ПГУ, 2011. 388 с.
2. Власова О. І. Психологія соціальних здібностей: структура, динаміка, чинники розвитку: монографія. Київ: ВПЦ КНУ, 2005. 308 с.
3. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект / пер. с англ. А.П. Исаевой. Москва : АСТ; Владимир: ВКТ, 2009. 478 с.
4. Демина Л. Д., Манянина Т. В. Эмоциональный интеллект как структурообразующий компонент психологической культуры личности. Известия Алтайского государственного университета. 2010. №2/1. С.57-59.
5. Кравченко А.С. Нарцисс и его отражения. Московский психотерапевтический журнал. № 2. 2001.
6. Прихожан А. М. Тревожность у детей и подростков: психологическая природа и возрастная динамика. М.: Московский психолого-социальный институт; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2000. 304 с.
7. Собченко О. М. Здібності у структурі емоційного інтелекту як фактор формування особистості. Наука. Релігія. Суспільство. 2010. № 4. С. 84-87.
8. Шпак М.М. Психологія розвитку емоційного інтелекту молодших школярів : монографія. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. 372 с.
9. Gardner, H. Frames of mind: The theory of multiple intelligences. New York: Basic Books, 1983. – P. 345.

Петровська Розарія

Науковий керівник – доц. Пацалюк І.

КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКА

Постановка проблеми. У сучасній системі дошкільної освіти значна увага приділяється використанню різноманітних сучасних технологій, які у більшій чи меншій мірі впливають на ефективність розвитку особистості дошкільника, а саме: комп'ютерні технології, казкотерапія, арт-терапія, лялькотерапія, ігротерапія, ароматерапія та інші. Казкотерапія – одна із видів бібліотерапії, головним інструментом якої є відповідні зразки народної прози та ряд фантастичних літературних творів [1].

Базовим у технології казкотерапії визначено розуміння дитини як творчої особистості, вплив казкотерапії полягає у формуванні творчих здібностей дитини, її уявлень, мислення, накопичення знань, моделей поведінки тощо. На жаль, за останні роки, увага до означеного дієвого методу дещо знизилась.